

Ár 2014, föstudaginn 28. mars er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 107/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 17. desember 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 16. desember 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 18. desember 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 15. janúar 2014. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 16. janúar 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 28. febrúar, 14. og 28. mars 2014.

II.

Málsatvik.

Þann 12. desember 2007 óskaði A eftir láni að fjárhæð kr. 1.000.000 frá FF með „Lánumsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“. Sóknaraðili skrifaði undir skjalið þann 14. desember 2007. Nýta átti skuldabréfið til að greiða upp ýmsar skuldir vegna framkvæmda við húsið. Gert var ráð fyrir greiðslumati á skjalinu en reitir þess efnis voru fylltir út með kr. 0. Með skjalinu staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.

Þann 12. desember 2007 var skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ undirritað af A og B, maka hennar. Samkvæmt greiðslumatinu voru ráðstöfunartekjur samtals kr. 354.393, áætluð greiðslugeta án tillits til lána var kr. 118.113 og til ráðstöfunar eftir framfærslu og greiðslu lána á mánuði var kr. 16.771. Eignir samtals voru kr. -146.487 og skuldir samtals voru kr. 21.137.955.

Þann 12. desember 2007 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 1.000.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð til tryggingar greiðslu skuldabréfsins.

Þann 18. desember 2007 skrifaði sóknaraðili á ný undir skjal með yfirskriftinni „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“, sem A hafði skrifað undir 12. desember 2007. Á skjalið var komið greiðslumat. Samkvæmt greiðslumatinu var matsverð eigna alls kr. 0, skuldir alls voru kr. 20.137.955, hrein eign var neikvæð um kr. 20.137.955. Ráðstöfunartekjur fjölskyldu voru mánaðarlega kr. 354.393 og árlega kr. 4.252.716, greiðslubyrði af öðrum lánum var kr. 86.174 mánaðarlega og kr. 1.034.088 árlega, greiðslubyrði af nýju láni var mánaðarlega kr. 15.168 og árlega kr. 182.016, greiðslubyrði samtals var kr. 101.342 mánaðarlega og kr. 1.216.104 árlega og áætlaður framfærslukostnaður og föst útgjöld voru mánaðarlega kr. 193.753 og kr. 2.325.036 árlega. Ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru kr. 16.771 mánaðarlega og kr. 201.252 árlega.

Í kafla á lánsúmsókninni sem ber yfirskriftina Undirskriftir ábyrgðarmanna/veðsala og umsækjanda er eftirfarandi texti:

„Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt „Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga“ (dags. 1. nóv 2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,-. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling bankans um sjálfskuldarábyrgðir.“

Á umræddri lánsúmsókn hakaði sóknaraðili við að greiðslumat hefði verið framkvæmt og honum kynnt sú niðurstaða að greiðandi gæti efnt skuldbindingar sínar.

Þann 21. febrúar 2011 skrifaði sóknaraðili undir skilmálabreytingu skuldabréfs nr. X.

Þann 7. október 2013 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst og óskaði eftir að framangreind ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Varnaraðili kvað ábyrgðina gilda þann 24. október 2013.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 16. desember 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst lausnar undan sjálfskuldarábyrgð á láni nr. X.

Sóknaraðili vísar til þess að á lánsúmsókn sé ekki hakað í reiti er varði greiðslumat. Honum hafi ekki verið kynnt neitt greiðslumat og efast hann um að greiðslumat hafi verið gert.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili hafi gengist í hina umþrættu sjálfskuldarábyrgð með undirritun á skuldabréf útgefið þann 12. desember 2007. Við töku sjálfskuldarábyrgðarinnar hafi varnaraðila borið að fara að samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Varnaraðili vísar til þess að bankinn hafi framkvæmt mat á greiðslugetu lántaka og hafi sóknaraðila verið kynntar niðurstöður þess mats, sbr. undirritun hans á

lánsúmsókn þann 18. desember 2007. Varnaraðili telur einsýnt að með því að kynna sóknaraðila jákvæða niðurstöðu greiðslumatsins hafi varnaraðili uppfyllt skyldur sínar skv. 3. og 4. gr. fyrrnefnds samkomulags.

Varnaraðili telur að það hafi ekki komið að sök að lánsúmsókn með niðurstöðum greiðslumats hafi verið dagsett sex dögum á eftir skuldabréfinu. Það eitt og sér geti ekki leitt til ógildingar ábyrgðarinnar. Líkt og áður hafi verið nefnt þá hafi niðurstöður greiðslumatsins bent til þess að lántaki gæti efnt skuldbindingar sínar miðað við þáverandi fjárhagsstöðu enda hafi greiðslur af láni samkvæmt skuldabréfinu verið í skilum allt fram til nóvember 2013 sem styðji jákvæða niðurstöðu greiðslumatsins. Megi því leiða líkum að því að jafnvel þótt sóknaraðila hefðu verið kynntar niðurstöður matsins og hann skrifað undir niðurstöðurnar sama dag og skuldabréfið þá hefði það ekki leitt til þess að hann hefði síður ákveðið að gangast í umþrætta sjálfskuldarábyrgð.

Að teknu tilliti til framangreinds telur varnaraðili ljóst að gætt hafi verið að ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þegar sóknaraðili hafi gengist í hina umþrætta sjálfskuldarábyrgð. Beri af þeirri ástæðu að hafna kröfu sóknaraðila. Telur varnaraðili einsýnt af framansögðu og framlögðum gögnum að skilyrði fyrir niðurfellingu sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila séu ekki fyrir hendi.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna. FF var eitt þessara aðildarféлага og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ þar sem lýst er jákvæðri niðurstöðu greiðslumats en ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru mánaðarlega kr. 16.771. Sóknaraðili undirritaði skjalið þann 18. desember 2007. Ljóst er að varnaraðili framkvæmdi greiðslumat í umrætt sinn og uppfyllti þannig skilyrði 3. gr. samkomulagsins að þessu leyti.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til sjálfskuldarábyrgðar er stofnað. Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í málinu liggur fyrir að dagsetning umrædds skuldabréfs er 12. desember 2007. Gekkst sóknaraðili því í ábyrgðina þann dag. Sóknaraðili undirritaði skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ með niðurstöðum greiðslumats þann 18. desember 2007. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Varnaraðili uppfyllti því ekki skyldur sínar samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu skuldabréfsins. Þá liggur ekkert fyrir um hvort upplýsingabæklingur um skuldaábyrgðir fylgdi þeim skjölum sem varnaraðila voru afhent til undirritunar. Kröfur sínar styður varnaraðili við að illa hafi verið staðið að lánveitingunni. Hafi honum ekki verið kynnt neitt greiðslumat og efist hann um að það hafi verið framkvæmt.

Við mat á því hvort víkja eigi ábyrgð sóknaraðila til hliðar í ljósi ofangreinds, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga ber að líta til þess að þann 18. desember 2007 var sóknaraðila kynnt jákvæð niðurstaða greiðslumats. Hefur sóknaraðili enga tilraun gert til að útskýra hvernig dagsetning þeirrar yfirlýsingar hafi skipt máli fyrir ábyrgðarskuldbindingu hans eða haldið því fram að vilji hans hafi staðið til að gangast ekki í ábyrgð vegna niðurstöðu greiðslumatsins.

Í ljósi framangreinds verður ekki séð að orsakatengsl séu á milli dagsetningar umræddra skjala og ábyrgðarinnar sem sóknaraðili gekkst í. Í ljósi þessa verður ekki talið að forsendur séu til að ógilda ábyrgð sóknaraðila með vísan til 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, um lausn undan sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF, er hafnað.

Reykjavík, 28. mars 2014.

Haukur Guðmundsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Unnur Erla Jónsdóttir

Sérálit Geirs Arnars Marelssonar og Hildigunnar Hafsteinsdóttur

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ þar sem lýst er jákvæðri niðurstöðu greiðslumats en ráðstöfunartekjur eftir framfærslu og greiðslu lána voru mánaðarlega kr. 16.771. Sóknaraðili undirritaði skjalið þann 18. desember 2007. Ljóst er að varnaraðili framkvæmdi greiðslumat í umrætt sinn og uppfyllti þannig skilyrði 3. gr. samkomulagsins að þessu leyti.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til sjálfskuldarábyrgðar er stofnað. Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána. Í málinu liggur ekki fyrir að varnaraðili hafi upplýst sóknaraðila um upplýsingabækling um ábyrgðir né að sóknaraðili hafi staðfest að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings. Að þessu leyti hefur varnaraðili ekki getað sýnt fram á að uppfyllt skyldu sína að þessu leyti.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í málinu liggur fyrir að dagsetning umrædds skuldabréfs er 12. desember 2007. Gekkst sóknaraðili því í ábyrgðina þann dag. Sóknaraðili undirritaði skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ með niðurstöðum greiðslumats þann 18. desember 2007. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga kemur fram að tryggt skuli að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina. Varnaraðili uppfyllti því ekki skyldur sínar samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu skuldabréfsins.

Þegar metið er hvort skortur á sönnun þess að sóknaraðili hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir áður en til ábyrgðarinnar var stofnað, eigi að leiða til þess að ábyrgð sóknaraðila verði vikið til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 þarf að meta hvort það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera samningsskilmálana fyrir sig. Í 2. mgr. greinarinnar segir að við mat samkvæmt 1. mgr. skuli líta til efnis samnings, stöðu samningsaðila, atvika við samningsgerðina

og atvika sem síðar komu til. Ljóst er að með því að afhenda sóknaraðila ekki upplýsingabækling um skuldaábyrgðir áður en hann gekkst í ábyrgðina var ekki tryggt að sóknaraðili væri að fullu upplýstur um hvað í því felst að gangast í sjálfskuldarábyrgð. Þá verður að líta til þess að sóknaraðili er einstaklingur, en varnaraðili fjármálafyrirtæki og verður að telja að varnaraðili verði að bera hallann af því að ekki liggi fyrir sönnun á því að fyrirtækið hafi virt ákvæði 1. og 2. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þegar sóknaraðili gekkst í ábyrgðina. Það verklag varnaraðila að afla fyrst ábyrgðar sóknaraðila og kynna honum seinna upplýsingabækling um ábyrgðir var til þess fallið að sóknaraðili gengist í ábyrgðina. Þetta verklag var í brýnni andstöðu við þær skuldbindingar sem fjármálafyrirtæki, þ.m.t. varnaraðili, höfðu gengist undir með fyrrnefndu samkomulagi. Ekki liggja fyrir gögn um að sóknaraðila hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gangast í sjálfskuldarábyrgð vegna umrædds skuldabréfs áður en hann undirritaði skjalið „Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi X“ þann 14. desember 2007.

Þegar framangreind atriði og tilgangur samkomulagsins eru metin heildstætt verður að telja að fyrir hendi séu forsendur til að víkja til hliðar sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggæringa, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 10/2011 og 32/2012.

Í ljósi framangreinds er fallist á með sóknaraðila að ógilda sjálfskuldaábyrgð sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldaábyrgð sóknaraðila, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF er ógild.

Reykjavík, 28. mars 2014.

Geir Arnar Marelsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir